

L'ORATÒRIA A ROMA

PRIMERS ORADORS A ROMA

- ▶ Abans d'Època Republicana, els discursos no acostumaven a posar-se per escrit.
- ▶ Cató el Censor (o el Vell) va ser l'iniciador de l'oratòria romana com a gènere literari. Cató va escriure nombrosos discursos i considerava que l'orador s'havia de concentrar en el contingut més que en la forma.

Els discursos es classifiquen en:

- ▶ 1. Discursos deliberatius: pronunciats per convèncer l'auditori d'alguna cosa (molt habituals en política)
- ▶ 2. Discursos demostratius: lloen o critiquen les virtuts o els defectes d'una persona.
- ▶ 3. Discursos judicials: pronunciats davant d'un tribunal (com advocat defensor o acusador).

Tècnica per compondre un discurs

- ▶ 1. **Inventio**: selecció d'arguments.
- ▶ 2. **Dispositio**: ordenació dels arguments.
- ▶ 3. **Elocutio**: elaboració formal del text.
- ▶ 4. **Memoria**: memòria necessària per recordar el discurs.
- ▶ 5. **Actio**: tot allò relacionat amb l'aspecte físic en el moment de pronunciar el discurs (gestos, to de veu, etc)

Parts del discurs

- ▶ **1. Exordium:** introducció del tema a tractar.
- ▶ **2. Confirmatio:** aportació i confirmació dels arguments.
- ▶ **3. Refutatio:** refutació de les objeccions reals o possibles.
- ▶ **4. Peroratio:** part final, destinada a guanyar-se als jutges i a l'auditori.

Dos models d'oratorïa

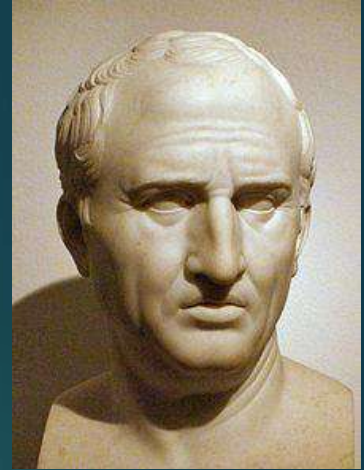
ASIANISME

- ▶ Discursos llargs i grandiloqüents
 - ▶ Estil florit i rebundant
- ▶ Musicalitat i expressivitat

ATICISME

- ▶ Discursos directes
- ▶ Estil simple i clar

Marc tul.li ciceró

- ▶ És considerat l'orador romà més important.
- ▶ Va viure els últims anys de la República Romana, una época de grans convulsions polítiques.
- ▶ Durant la Guerra Civil entre Cèsar i Pompeu, va estar del bàndol de Pompeu.
- ▶ Ciceró uneix el millor dels dos corrents d'oratòria de l'època (l'asianisme i l'aticisme). Ell cre a un estil pròpi.

- Va néixer a Arpinum en una família d'ordre eqüestre.
- Va viure a Roma, al marge de les lluites fraticides entre Mari i [Sul·la](#) (el triomfant). Ciceró va guanyar la primera causa quan Sul·la deixà el poder l'any 80 aC, en defensa de Rosci, atacat per un partidari de Sul·la.

El jove Ciceró llegint, de Vincenzo Foppa

- Entre el 79 i 77 aC va viure a Atenes i a Rodes per tal d'evitar represàlies i completar la seva formació. Es va casar amb [Terència](#), va ser elegit qüestor i enviat a Sicília (75 aC), on destapà les malversacions del corrupte [Verres](#), burgès enriquit en temps de Sul·la.

CUESTOR:
Se ocupa de las Finanzas

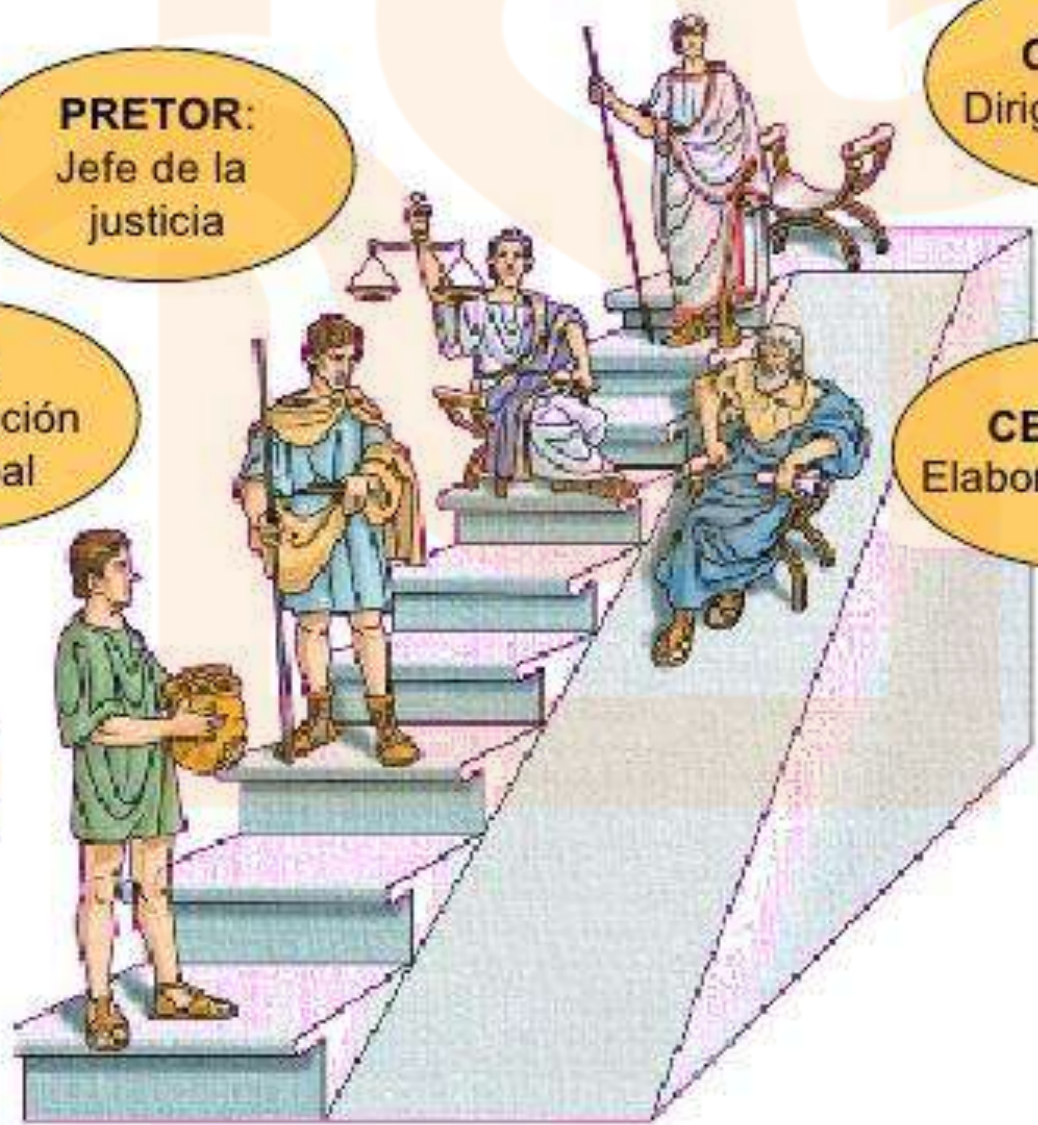
EDIL:
Administración Municipal

PRETOR:
Jefe de la justicia

CONSUL:
Dirige el ejercito

CENSOR:
Elabora el Censo

Este es el **Cursus Honorum**
Carrera política Romana

- El 59 aC fou nomenat edil, i el 66 aC, pretor urbà. Va participar en una campanya electoral per ser cònsol, s'enfrontà a [Catilina](#) i a [Antoni](#). Ciceró va ser elegit amb Antoni.
- Sent cònsol (63 aC), sufocà la conjuració de Luci Sergi Catilina, que segons Ciceró, corrompia la joventut, comprava els vots dels populars i feia desaparèixer les persones honrades de Roma. Finalment, Catilina morí amb les armes a la mà i els conjurats foren detinguts, jutjats i condemnats.

Ciceró pronuncia el seu discurs contra Catilina, fresc de Cesare Maccari al Palau de Madama de Roma.

- Si Ciceró es mostrà antioligarca contra Verres, ara esdevingué aliat de la facció més reaccionària del Senat.
- L'any 60 aC, tres candidats a la dictadura van pactar una aliança i decidiren formar un triumvirat: [Cèsar](#), [Cras](#) i [Pompeu](#). L'any 58 aC, el tribú Clodi atacà a Ciceró sense que el Senat reaccionés. Els béns li foren confiscats i es va anar a l'exili, però, va tornar triomfant l'any següent.
- Cèsar va anar a conquerir la Gàl·lia per després aconseguir el poder; Ciceró escriví *De la república* i *De l'orador*.
- Del 51 al 50 aC, Ciceró exercí el càrrec de procònsol a Cilícia. Va esclatar una guerra civil entre Cèsar i Pompeu, i Ciceró es decantà per Pompeu. El triomfant, Cèsar va perdonar l'orador per les seves qualitats com a escriptor.

- [En morir Cèsar](#), l'any 44 aC, Roma estava trasbalsada per l'efervescència d'aspirants a encapçalar la dictadura. Aleshores, Ciceró va creure que les institucions republicanes tornarien amb la política d'Octavi i pronuncià les famoses [Filípiques](#) contra Marc Antoni.
- [Octavi August](#) signà un segon triumvirat amb Marc Antoni i [Lèpid](#) i no va fer res per salvar Ciceró de la llista de proscrius en la qual havia estat inclòs a instància de Marc Antoni.
- Ciceró va fugir, però finalment fou assassinat a Gaeta per soldats d'Antoni. Li tallaren el cap i les mans, que foren exposats a la tribuna del fòrum de Roma.

Obra de ciceró

- ▶ 1. ELS DISCURSOS
- ▶ 2. RETÒRICA
- ▶ 3. FILOSOFIA
 - ▶ 3.1. Tractats polítics
 - ▶ 3.2. Tractats morals
 - ▶ 3.3. Tractats de religió
- ▶ 4. EPISTOLOGRAFIA

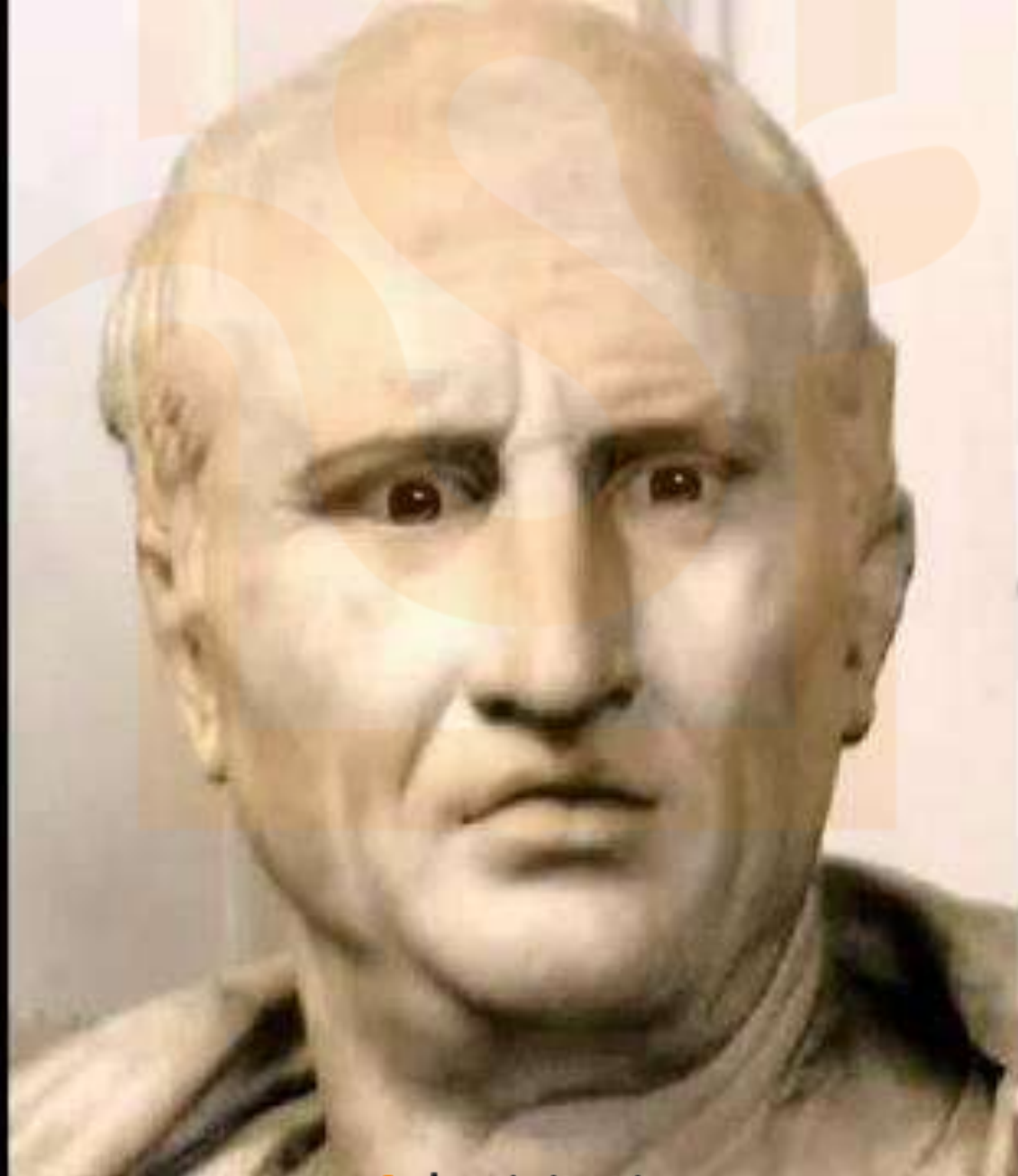
1. els discursos

VERRINES: Ciceró havia estat qüestor a Sicília i havia deixat allà un bon record; per això, quan els sicilians acusen al seu exgovernador Verres, li demanen a Ciceró la defensa dels seus interessos. Ciceró, després d'aconseguir moltes proves i arguments contra Verres, escriu set discursos demoledors.

CATILINÀRIES: Catilina, candidat al consolat juntament amb Ciceró, no és escollit. I trama una conjuració per fer-se amb el poder, incloent l'assassinat de Ciceró. Aquest, que coneix totes les maquinacions, pronuncia contra Catilina quatre discursos, el primer d'aquests en presència del pròpi Catilina.

FILÍPIQUES: aquests catorze discursos de Ciceró contra Marc Antoni es van anomenar *Filípiques* en homenatge als discursos de Demòstenes (un orador grec) contra Felip de Macedònia. Aquests van ser l'última intervenció de Ciceró com orador.

Obres retòriques

- ▶ La retòrica és la disciplina que estudia la forma i les propietats del discurs.
- ▶ DE L'ORADOR: tracta la formació de l'orador i la tècnica del discurs. Ciceró creu que el perfecte orador ha de ser la combinació de tres factors: disposició natural, cultura (dret, història, filosofia...) i coneixements de la tècnica del discurs.
- ▶ BRUTUS: titulada amb el nom de la persona a la qual està dedicada. És una història de l'eloqüència en Roma, desde els seus orígens fins la seva època, precedida d'un resum sobre l'eloqüència a Grècia.

Obres filosòfiques

- ▶ **Tractats polítics:** són el *De republica* i el *De legibus*. El primer tracta dels tres sistemes de govern possibles (monarquia, aristocràcia i democràcia) i de com la República Romana és una síntesi de totes tres, és a dir, la forma de govern perfecta. El segon discuteix els fonaments del dret i estudia les institucions religioses i públiques dels romans.
- ▶ **Tractats morals:** *De officiis* (Dels deures) és un manual de moral pràctica que tracta les coses honestes, les coses útils i de les relacions i conflictes entre aquestes.
- ▶ **Tractats de religió:** També escriu alguns tractats sobre religió. Ciceró defensa que el món ha estat creat i està governat pels déus.

Les cartes (epistolografia)

- ▶ Es conserven quatre col·leccions de cartes de Ciceró, en total unes 900 cartes.
- ▶ Tenen un gran valor com a document històric, ja que a través d'aquestes es pot seguir gairebé dia a dia la vida política i social de l'últim quart de segle de la República. El que les fa encara més valuoses és el fet que van ser escrites sense pensar en la seva publicació.
- ▶ Exemple: *Ad familiares* (cartes adreçades a familiars i amics)